

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКА ДЕРЖАВНА ІНЖЕНЕРНА АКАДЕМІЯ**

ПРОГРАМА

**НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ
ЗАПОРІЗЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНЖЕНЕРНОЇ АКАДЕМІЇ
НА 2016-2020 РОКИ**

Ухвалено
Вченою радою ЗДІА
протокол № 5
від 31 березня 2016 року

Запоріжжя -2016

ПРОГРАМА
Національно-патріотичного виховання студентської молоді
Запорізької державної інженерної академії
на 2016-2020 роки

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма національно-патріотичного виховання студентської молоді Запорізької державної інженерної академії (ЗДІА) розроблена відповідно до Конституції України, Закону України «Про вищу освіту», Стратегії «Національно-патріотичного виховання дітей і молоді на 2016-2020 роки» затвердженої Указом Президента України від 13 жовтня 2015 року № 580, Наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді», «Концепції організаційно-виховної роботи ЗДІА», щорічних планів організаційно-виховної роботи ЗДІА, Наказів МОНУ та рекомендацій Запорізької обласної державної адміністрації, Департаменту освіти і науки ОДА, міського управління МВС України в Запорізькій області, пропозицій центральних, місцевих органів виконавчої влади та молодіжних громадських організацій з метою захисту національних інтересів держави, утвердження патріотизму, моральності та формування загальнолюдських цінностей молоді.

В сучасних суспільно-політичних умовах, коли Україна зусиллями наших військових, добровольців, волонтерів відстоює свободу і територіальну цілісність, важких і болісних ситуаціях викликів та загроз і водночас великих перспектив розвитку, кардинальних змін у політиці, економіці, соціальній сфері пріоритетного значення набуває патріотичне виховання студентської молоді. На сьогодні патріотичне та громадянське виховання набувають нового сенсу, як основоположні, що відповідають нагальним вимогам і викликам сучасності, закладають підвалини для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть державу як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін.

Інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні, потребують нового підходу і нових шляхів до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості. Ідеалом виховання виступає різнобічно та гармонійно розвинений національно свідомий, високоосвічений, життєво компетентний громадянин, здатний до саморозвитку та самовдосконалення.

Головною домінантою національно-патріотичного виховання студентів ЗДІА є формування у особистості ціннісного ставлення до навколишньої дійсності та самої себе, активної за формою та моральної за змістом життєвої позиції.

Освіта – це засіб формування знань, світогляду і віри, мудрості й високої свідомості, доброчесності та культури. Головна мета освіти – сприяти розвитку

характерів людей і поколінь, що досягається через синтез виховання і навчання, патріотизму і професійності, багатовікового досвіду народів на ґрунті національної філософії, розуміння того, що кожна людина – це неповторний світ, специфічно обдарованої від природи особистості, і завдання педагога полягає у тому, щоб допомогти пізнати себе, створити і реалізувати себе, бо тільки так повністю реалізує себе кожна нація.

В основу національно-патріотичного виховання в ЗДІА покладено ідею розвитку української державності як консолідуючого чинника розвитку українського суспільства та української політичної нації. Важливу роль у просвітницькій діяльності посідає відновлення історичної пам'яті про тривалі державницькі традиції України. Особливого значення набуває ознайомлення з історією героїчної боротьби українського народу за державну незалежність протягом свого історичного шляху, зокрема у ХХ-ХХІ століттях.

Ця Програма виходить з ідеї об'єднання різних народів, національних та етнічних груп, які проживають на території України, довкола української державності, українського громадянства, що виступають загальними надбаннями, забезпечують їхній всебічний соціальний та культурний розвиток.

Члени педагогічного колективу академії можуть і повинні зробити багато для того, щоб допомогти студентській молоді адекватно ставитися до подій минулого й сучасності. Постійний контакт з викладачами допоможе їм реально оцінювати конкретні ситуації на території держави. Педагогам необхідно бути завжди готовими до діалогу зі студентами, до непростих запитань з боку студентів; надавати правдиві пояснення витоків та перебігу ситуації, розповідати про ті зусилля держави і громадянського суспільства, що докладаються для відбиття зовнішньої агресії проти України, відновлення миру та порядку в країні. Взаємна підтримка педагогів, батьків і студентів є вкрай важливою. Потрібно підтримувати студентів, допомагати їм долати стрес та страхи, «перемикати» на конструктивну діяльність.

На сучасному етапі розвитку України, коли існує пряма загроза денационалізації, втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей:

- повага до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України);
- участь у громадсько-політичному житті країни;
- повага до прав людини;
- верховенство права;
- толерантне ставлення до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних та національно-мовних особливостей;
- рівність усіх перед законом;
- готовність захищати суверенітет і територіальну цілісність України.

2. МЕТА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Національно-патріотичне виховання – це комплексна система заходів, спрямованих на формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації.

Патріотичне виховання – складова національного виховання, головною метою якого є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста й демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин. Воно сприяє єднанню українського народу, зміцненню соціально-економічних, духовних, культурних основ розвитку українського суспільства і держави.

Мета національно-патріотичного виховання полягає у створенні засад для системної і цілеспрямованої діяльності щодо виховання молоді людини — патріота України, готового самовіддано розбудувати її як суверенну, демократичну, правову і соціальну державу, виявляти національну гідність, бути готовим до захисту Вітчизни, знати і цивілізовано відстоювати свої громадянські права та виконувати обов'язки, сприяти громадянському миру і злагоді в суспільстві, бути конкурентоспроможним, успішно самореалізуватися в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал, носій української національної культури.

Національно-патріотичне виховання є складовою загального виховного процесу, головною метою якого є набуття студентами соціального досвіду, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, формування особистісних рис громадянина Української держави, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, інтелектуальної, правової, трудової, екологічної культури.

Здійснення системного національно-патріотичного виховання є однією з головних складових національної безпеки України.

Національно-патріотичне виховання формується на прикладах історії становлення Української державності, українського козацтва, героїки визвольного руху, досягнень у галузі політики, освіти, науки, культури і спорту.

Досягнення мети виховання можливе лише за умови комплексного підходу і залучення до цієї роботи всього викладацького складу академії, адміністрації, органів Студентського самоврядування та громадських об'єднань студентської молоді. Результатом такої співпраці стане формування цілісної і гармонійно розвиненої особистості з високою національною самосвідомістю. Така особистість – це, насамперед, громадянин Української держави, її патріот, гуманіст, для якого пріоритетом є загальнолюдські й загальнодержавні цінності, це людина з високою фаховою підготовкою й широким світоглядом, розвинутим інтелектом, належним рівнем загальної, політичної та правової культури.

3. ЗАВДАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Мета патріотичного виховання конкретизується через систему таких виховних завдань:

- утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;
- виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки;
- підвищення престижу військової служби, а звідси – культивування ставлення до солдата як до захисника Вітчизни, героя;
- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;
- сприяння щодо набуття молоддю патріотичного досвіду на основі готовності до участі в процесах державотворення, уміння визначати форми та способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства, спілкуватися з соціальними інститутами, органами влади, спроможності дотримуватись законів та захищати права людини, готовності взяти на себе відповідальність, здатності розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів;
- формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій;
- утвердження гуманістичної моральності як базової основи громадянського суспільства;
- культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, обережного ставлення до природи;
- формування мовної культури;
- спонукання зростаючої особистості до активної протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму.

4. ПРИНЦИПИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Запорукою ефективності виховного процесу є органічне поєднання системи принципів національно-патріотичного виховання в цілісну систему, яка забезпечує досягнення відповідних результатів – міцно і органічно засвоєних загальнолюдських і українських національних цінностей.

Основними принципами національно-патріотичного виховання є:

- *принцип національної спрямованості*, що передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідної землі, українського народу, шанобливого ставлення до його культури; поваги до культури всіх народів, які населяють Україну; здатності зберігати свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до українського народу, брати участь у розбудові та захисті своєї держави;
- *принцип самоактивності й саморегуляції* забезпечує розвиток у вихованця суб'єктних характеристик; формує здатність до критичності й самокритичності, до прийняття самостійних рішень; виробляє громадянську

- позицію особистості, почуття відповідальності за її реалізацію в діях та вчинках;
- *принцип полікультурності* передбачає інтегрованість української культури в європейський та світовий простір, створення для цього необхідних передумов: формування в студентській молоді відкритості, толерантного ставлення до відмінних ідей, цінностей, культури, мистецтва, вірувань інших народів; здатності диференціювати спільне й відмінне в різних культурах, спроможності сприймати українську культуру як невід'ємну складову культури загальнолюдської;
  - *принцип соціальної відповідності* обумовлює потребу узгодження змісту і методів патріотичного виховання з реальною соціальною ситуацією, в якій організовується виховний процес, і має на меті виховання в дітей і молоді готовності до захисту Вітчизни та ефективного розв'язання життєвих проблем;
  - *принцип історичної і соціальної пам'яті* спрямований на збереження духовно-моральної і культурно-історичної спадщини українців та відтворення її у реконструйованих і осучаснених формах і методах діяльності;
  - *принцип міжпоколінної наступності*, який зберігає для нащадків зразки української культури, етнокультури народів, що живуть в Україні.

5. ОСНОВНІ НАПРЯМИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

5.1. Формування національної самосвідомості:

- формування у студентів поваги та любові до Батьківщини, її традицій звичаїв, досягнень шляхом проведення тематичних виховних заходів;
- максимальне сприяння вивченню студентами державної мови та досконалому її володінню через залучення до участі в предметних олімпіадах, щорічних Шевченківських читаннях, Днях української мови та писемності тощо;
- приділення особливої уваги патріотичним аспектам при вивченні дисциплін суспільно-гуманітарного та українознавчого циклів (особливо таких, як історія України, всесвітня історія, (культурологія), соціологія, філософія і релігієзнавство, українська мова, українська мова за професійним спрямуванням), а також дисциплін професійної підготовки (зокрема, висвітлення високих досягнень України в галузі науки і техніки);
- формування у студентів любові до свого рідного краю шляхом організації екскурсійних днів з відвідуванням музеїв і пам'ятних місць м. Запоріжжя, Запорізької області;
- формування у студентів любові й поваги до академії шляхом залучення до пошуково-дослідної роботи;
- формування у молодих людей інтернаціональних почуттів, для цього під час навчального процесу необхідно постійно підкреслювати інтернаціональний характер науки, звертати увагу на співпрацю народів і

- держав у вирішенні проблем глобального характеру, приділяти велику увагу вивченню іноземних мов, впровадженню у навчальний процес європейських технологій навчання і критеріїв оцінок знань, участь в обласних, всеукраїнських та міжнародних конференціях, відвідування виставок, на яких представлені новітні досягнення іноземних науковців, фахівців, фірм, підприємств у галузях освіти, науки, техніки та технології;
- забезпечення активної участі кураторів в розвитку патріотично налаштованої, фізично і морально здорової особистості.

5.2 Інтелектуально-духовне виховання:

- розвиток пізнавального інтересу, творчої активності, мислення;
- виховання потреби самостійно здобувати знання та готовності до застосування знань, умінь у практичній діяльності;
- реалізація особистісного життєвого вибору та побудова професійної кар'єри на основі здібностей і знань, умінь і навичок;
- виховання здатності формувати та відстоювати власну позицію;
- проведення заходів з інформаційної безпеки, спрямованих на запобігання негативним наслідкам впливу інформаційної війни.

Цей напрям можливо реалізувати лише при постійному вдосконаленні і підвищенні якості організації навчального процесу, коли у студента формується зацікавленість і стійка потреба в отриманні нових знань, бажання брати участь в предметних олімпіадах, вікторинах, конференціях, «круглих столах», різноманітних інтелектуальних іграх тощо.

5.3 Моральне-етичне виховання:

- формування почуття власної гідності, честі, свободи, рівності, працелюбності, самодисципліни;
- формування моральної культури особистості, засвоєння моральних норм, принципів, категорій, ідеалів суспільства на рівні власних переконань;
- становлення етики міжетнічних відносин та культури міжнаціональних стосунків;
- формування у студентів чіткого переконання, що висока моральність – це завжди єдність слова і діла, чесність та порядність, сумлінне виконання людиною синівських, професійних, громадянських обов'язків, вірне служіння Україні, втілення моральності у конкретних вчинках і діях, незалежно від сфери їх прояву;
- організація бесід на моральну тематику, зустрічей з визначними людьми;
- неухильне дотримання правил внутрішнього розпорядку академії;
- розвиток у студентів глибокої зацікавленості, любові до обраної професії, професійної самосвідомості, ерудиції та компетенції; здатності ставити творчі та ефективно вирішувати професійні завдання в обраній сфері професійної діяльності; готовності приймати нестандартні рішення;
- виховання студента як інтелігентної особистості, що має високий рівень культури спілкування та поведінки, ерудиції, критичного мислення,

прогресивних поглядів та переконань, толерантності та поважного ставлення до людей іншої національності.

5.4 Громадянсько-правове виховання:

- прищеплення поваги до прав і свобод людини та громадянина;
- виховання поваги до Конституції, Законів України, державних символів України, символіки академії;
- виховання громадянського обов'язку перед Україною, суспільством;
- формування політичної та правової культури особистості;
- вдосконалення правової освіти, яка забезпечується викладанням правових дисциплін, пропагандою чинного законодавства викладачами академії, організацією зустрічей студентів і співробітників з працівниками правоохоронних органів, проведенням «круглих столів», вечорів запитань і відповідей, виставок тематичної літератури;
- створення атмосфери вимогливості щодо сумлінного виконання студентами своїх функціональних обов'язків, дотримання положень і правил внутрішнього розпорядку академії, наказів та розпоряджень ректора, тощо;
- підтримка та сприяння волонтерським проектам, іншої громадської діяльності та самоорганізації, спрямованої на заохочення студентів до благодійних соціальних, інтелектуальних та творчих ініціатив і проектів, добровільних акцій на благо України.

5.5 Професійне виховання:

Основний вид праці студентів – навчання. Належним чином організований навчальний процес спонукає студентів до цілеспрямованого набуття знань і досвіду, сумлінного виконання своїх обов'язків, оволодіння обраною професією:

- формування поваги та любові до праці і потреби в ній відбувається також через залучення студентів до інших видів діяльності, зокрема громадсько-політичної, науково-дослідної, самоврядної, художньої самодіяльності, спортивних змагань, суспільно-корисної праці;
- оволодіння знаннями та навичками роботи з людьми, психологічна готовність працювати в ринкових умовах та відповідати за результати своєї роботи;
- формування любові й поваги до обраної професії;
- формування почуття господарської відповідальності, розвиток умінь самостійно та ефективно працювати.

5.6 Естетичне виховання:

- формування у молоді естетичних поглядів, смаків, які ґрунтуються на українських народних традиціях та кращих надбаннях світової культури;
- вироблення вмінь примножувати культурно-мистецькі надбання народу, відчувати й відтворювати прекрасне у повсякденному житті;
- залучення студентів до участі в художній самодіяльності, гуртках і студіях, заходах, що проводяться в академії, відвідування театрів, виставок, музеїв,

- зустрічі з діячами літератури й мистецтва, проведення творчих вечорів, читання художньої літератури та поезії, слухання музики;
- виховання культури поведінки та спілкування, що пов'язане з сукупністю набутих, встановлених морально-естетичних і соціально значущих якостей особистості, які проявляються в повсякденному житті та вмінні співіснувати з іншими людьми і виявляються через зовнішній вигляд, імідж, стиль життя і спілкування;
  - формування у студентів таких якостей, як гуманність, толерантність, уміння передбачати морально-психологічні наслідки своєї поведінки, здатність до компромісів.

5.7 Екологічне виховання:

- формування основ глобального екологічного мислення та екологічної культури, утвердження в свідомості студентів знань про природу як єдину основу життя на Землі, переконань про необхідність гуманного ставлення до неї, особисту відповідальність за майбутнє, формування вміння здійснювати діяльність, дбайливо оберігаючи довкілля;
- оволодіння знаннями та практичними вміннями раціонального природокористування при вивченні спеціальних дисциплін і проходженні практики на виробництві;
- виховання почуття відповідальності за природу як національне багатство, участь в екологічних акціях, суботниках на рівні академії, району і міста;
- виховання готовності до активної екологічної та природоохоронної діяльності, усвідомлення студентами потреби робити в процесі майбутньої професійної діяльності все від них залежне для забезпечення екологічно чистих умов виробництва.

5.8 Фізичне виховання та утвердження здорового способу життя:

- виховання відповідального ставлення до власного здоров'я, забезпечення повноцінного фізичного розвитку студентів шляхом залучення до участі у спортивних секціях, організації змагань з різних видів спорту, спартакіад, Днів здоров'я тощо;
- формування потреби у безпечній поведінці, протидія та запобігання негативним звичкам, роз'яснення шкідливості вживання алкогольних напоїв і наркотичних речовин, тютюнових виробів, проведення профілактичних заходів щодо попередження різноманітних захворювань;
- створення умов для психологічного комфорту студентів, доступність і можливість постійного зв'язку з психологічною службою, соціальним психологом;
- підготовка комплексної програми військово-патріотичного виховання та методичного забезпечення її реалізації з метою виховання здорового підрастаючого покоління, готового захищати національні інтереси та територіальну цілісність України;
- створення умов для активного відпочинку студентів.

6. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ

Реалізація Концепції розрахована на 2016-2020 роки. Основні напрями національно-патріотичного виховання, представлені в Програмі, повинні бути включені до щорічних планів організаційно-вихованої роботи академії, планів роботи Рад факультетів, кафедр, кураторів академічних груп.

7. СПІВПРАЦЯ З ДЕРЖАВНИМИ ТА ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ В НАПРЯМКУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

- Міністерство освіти і науки України;
- Міністерство соціальної політики;
- Запорізька облдержадміністрація;
- Запорізька обласна рада;
- Районна адміністрація Запорізької міської ради по Дніпровському району;
- Департамент освіти і науки облдержадміністрації;
- Управління молоді, фізичної культури та спорту облдержадміністрації;
- Департамент культури туризму, національностей та релігій ЗОД;
- Управління соціального захисту населення Запорізької Міської ради;
- Відділ по роботі з молоддю та сім'єю Запорізької міської ради;
- Головне управління державної служби України з надзвичайних ситуацій у Запорізькій області;
- Головне територіальне управління юстиції у Запорізькій області;
- КЗ «Обласний центр патріотичного виховання молоді» ЗОР;
- КП «Обласний центр молоді» ЗОР;
- Запорізький міський центр зайнятості Дніпровського району;
- Запорізький обласний центр зайнятості;
- Громадсько-волонтерський комітет при ЗОД;
- 55-ї окрема артилерійська бригада ЗСУ;
- Всеукраїнський Благодійний фонд «Вдячність. Визнання. Надія»;
- Благодійний фонд допомоги воїнам АТО «Сестри перемоги»;
- Громадська організація «Люди Українські»;
- Благодійний фонд «Пелюстки надії»;
- Запорізька жіноча організація «Центр громадянсько-соціальних ініціатив»;
- Запорізький жіночий кризовий центр «Гармонія»;
- Обласний та районний центри праці для молоді;
- Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Серце до серця»;
- Запорізька єпархія Київської православної церкви;
- Запорізька організація Товариства Червоного Хреста
- Запорізький обласний центр «Здоров'я»;
- Благодійний фонд «Сподівання»;
- Благодійний фонд «Щаслива дитина»;
- Національний заповідник «Хортиця»;
- Відділ легалізації об'єднань громадян, правової роботи та правової освіти Запорізького міського управління юстиції;

- Центр психіатричної допомоги та професійного психофізіологічного відбору ВОЗ УМВС України в Запорізькій області;
- Хортицький РАГС;
- Відділ кримінальної міліції у справах дітей Дніпровського РВ ЗМУ ГУМВС України в Запорізькій області;
- Викладачі кримінального права ЗНУ;
- Правозахисний центр «Поступ»;
- Відділ профілактики злочинності експертів СТКЗР Запорізького РВ НДЕКЦ при ГУМВС України у Запорізькій області;
- Відділ з профілактичної роботи ДАІ ЗМУ м. Запоріжжя;
- Райвідділ МВС України Дніпровського району м. Запоріжжя;
- Центр соціальних громадських ініціатив Громадське об'єднання психологів та психоаналітиків «Взаємодія»;
- Запорізький обласний центр з профілактики та боротьби зі СНІДом;
- Нарколог обласного клінічного наркологічного диспансеру.

8. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

У результаті впровадження системи національно-патріотичного виховання очікується:

- забезпечення у студентів академії розвинутої патріотичної свідомості і відповідальності, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про спільне благо, збереження та шанування національної пам'яті;
- зацікавленість молоді щодо служби у Збройних силах України, готовність до захисту України та виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів та незалежності України з метою становлення її як правової, демократичної, соціальної держави;
- збереження стабільності в суспільстві, соціальному та економічному розвитку країни, зміцнення її обороноздатності та безпеки;
- створення у академії ефективної виховної системи національно-патріотичного виховання студентів;
- формування потреби у безпечній поведінці, зацікавленість у веденні здорового способу життя, запобігання негативним звичкам.